

Εικόνες του Εμφυλίου

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Με τη νουβέλα της *Η θάλασσα στο χιόνι* (2019), που σηματοδότησε και την είσοδό της στα γράμματα, η **Ελευθερία Κυρίμη** έριξε τον φακό της στους ολαβόφωνους της ελληνικής επικράτειας, εγκατεστημένους σε μια γεωγραφική ζώνη που ξεκινάει από τα βορειοδυτικά της λίμνης της Καστοριάς και φτάνει ως τη συνοριακή γραμμή με τη Βουλγαρία. Στο πρώτο βιβλίο της η συγγραφέας δεν επιζητούσε να σχολιάσει λογοτεχνικά το ζήτημα της Συμφωνίας των Πρεσπών, αλλά να προβάλει μέσω της μυθοπλασίας της τα πάθη μιας συλλογικότητας που ενώ έζησε επί δεκαετίες στο περιθώριο της δημόσιας ζωής, μπλέχτηκε εκούσια άκουσα πρώτα στην εμφύλια δίνη και ύστερα στη χρόνια άρνηση της Ελλάδας και των Ελλήνων να της αναγνωρίσουν την οποιαδήποτε υπόσταση. Με το μυθιστόρημά της *Καλό σημάδι* η Κυρίμη επανέρχεται στον Εμφύλιο και επικεντρώνεται σ' αυτόν. Τόπος της δράσης είναι τώρα η Μάνη, ενώ οι μνήμες τις οποίες θέλουν να ανασυστήσουν οι ήρωες εκκινούν από το παρόν και φτάνουν μέχρι και μία ή και παραπάνω δεκαετία πριν από το 1945. Μια νεαρή δημοσιογράφος, η Ηλέκτρα, και ένας επίσης

Στο **μυθιστόρημα της Ελευθερίας Κυρίμη** οι επίγονοι ξετυλίζουν τον μνημονικό μίτο για λογαριασμό των ανιόντων, **λύνοντας τον προγονικό γόρδιο δεσμό** σε συμβολικό επίπεδο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΥΡΙΜΗ
Καλό σημάδι
Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ. 320, τιμή 15,50 ευρώ

νεαρός δάσκαλος, ο Πότης, ανιχνεύουν τα μνημονικά τραύματα των προγόνων τους (ή μάλλον των προγόνων του Πότη) στη Μέσα Μάνη. Η ιστορία τους μετατρέπεται έτσι σε ένα από τρίτο χέρι ταξίδι μέσα στον χρόνο, με τους επιγόνους να προσπαθούν να ξετυλίξουν τον μίτο για λογαριασμό των ανιόντων, λύνοντας τον προγονικό γόρδιο δεσμό στο συμβολικό πεδίο – στο πεδίο της καταλλαγής και της συμφιλίωσης. Η αναζήτηση του προσώπου που σκότωσε τον παππού του Πότη κατά τη διάρκεια της εμφύλιας σύγκρουσης στην περιοχή, όπου κυριαρχούσαν τα Τάγματα Ασφαλείας και οι Χίτες, θα ωριμάσει γενναία και τους δύο ερευνητές: ο Πότης συνειδητοποιεί πως οι παλαιές πληγές οφείλουν να μείνουν πίσω όχι διά της διαγραφής τους, αλλά μέσω της επισταμένης διερεύνησης, ενώ η Ηλέκτρα κατανοεί τι σημαίνει ερευνητική δημοσιογραφία με πολιτική και ιστορική σκόπευση. Με την έρευνα να τείνει να πάρει διαστάσεις αστυνομικού θρίλερ, χωρίς ποτέ, παρ' όλα αυτά, η Κυρίμη να στρέφεται προς μια τέτοια κατεύθυνση, και με τους εμπλεκόμενους να διαπιστώνουν εκ του σύνεγγυς τι σημαίνει διασταύρωση και επαλήθευση, αλλά και διάψευση ή μεταβολή πορείας, το βιβλίο συνιστά και ένα είδος λόγου για την πιθανή συνομιλία μεταξύ Ιστορίας και λογοτεχνίας – για το πώς ο λογοτεχνικός μύθος μπορεί να απο-

τελέσει μια μορφή κριτικής ανακίνησης ή ανάκτησης του παρελθόντος. Στη υπόθεση την οποία φωτίζουν η Ηλέκτρα και ο Πότης έρχεται πολύ γρήγορα να προστεθεί και ένας περαιτέρω μνημονικός κρίκος: η περιπέτεια μιας οικογένειας από την Αίγυπτο, η οποία συνδέεται με τις δύο μανιάτσες οικογένειες που ψάχνουν οι δύο ερευνητές. Κι εδώ είναι η ώρα της λογοτεχνίας να πάρει το πάνω χέρι ως προς την Ιστορία αφού η συμπλοκή των τριών οικογενειακών κλάδων θα οδεύσει πολύ πέραν του Εμφυλίου, αποκαλύπτοντας πως πίσω ή κάτω από την πολιτική και την ιδεολογία του κρύβονται τα προαιώνια τοπικά και συγγενικά δίκτυα, αλλά και πλήθος ακόμα παγωμένες μακρές διάρκειες, όπως οι εσωτερικές αντιθέσεις της κοινότητας και οι εξωτερικοί δεσμοί της φατρίας, η πατριαρχική βία, καθώς και τα αμαρτωλά μυστικά (μεταξύ άλλων οι αποσιωπημένοι έρωτες) της καθημερινότητας στο πλαίσιο ενός μικρόκοσμου όπου η άχρηνη, αντιστοική αφήγηση μπορεί να αποδειχθεί σημαντικότερη από το οιοδήποτε ιστορικό συμβάν. Η Κυρίμη ρυθμίζει άριστα τους κανόνες κυκλοφορίας ανάμεσα στα τρία χρονικά επίπεδα του μυθιστορήματος (παρόν, Εμφύλιος και δεύτερη μεσοπολεμική δεκαετία), εξασφαλίζοντας παράλληλα για τη μυθοπλασία της μια αξιοπρόσεκτη πυκνότητα και ενότητα, τόσο στο αφηγηματικό όσο και στο γλωσσικό επίπεδο.